ROVANIEMEN ILMASTO-OHJELMA 2035

LAADITTU 12.11.2026 OSANA HIILINEUTRAALI ROVANIEMI -HANKETTA,
JOTA RAHOITTAVAT EUROOPAN ALUEKEHITYSRAHASTO (EAKR) JA LAPIN LIITTO.

Sisällys

Esipuhe ja sanasto	3
Visio ja tavoitteet 2035	4
Rovaniemen ilmastopolku	5
Päästöjen vähentäminen ja tavoitteet 2030	9
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja tavoitteet 2030	12
Oikeudenmukaisuus ja tulevaisuuden arki	16
Vaikutukset kaupunkitalouteen	18
SECAP-toimintasuunnitelma kaudelle 2027-2030	19
Toimeenpano ja seuranta	20
Tausta ja valmistelu	22
LIITE 1: Hiilineutraali Rovaniemi -hankkeen suosituksia	23

Esipuhe

Rovaniemen ilmasto-ohjelma 2035 on laadittu osana EU-rahoitteista Hiilineutraali Rovaniemi -hanketta. Sopeutumisen teemoihin tietoa on tuotettu Ilmastoturvallinen Rovaniemi -hankkeessa. Ohjelma tukee Rovaniemen kaupunkistrategia 2040:n kestävän kasvun tavoitteita, strategista yleiskaavaa 2050, Rovaniemen kaupungin kasvuohjelmaa 2026-2030 ja hyvinvointiohjelmaa 2026-2029.

Ilmastolaki asettaa Suomen päästövähennys- ja hiilineutraaliustavoitteet. Muuttuvaan ilmastoon varautumisesta linjataan kansallisessa ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmassa (KISS2030). Rovaniemi liittyi vuonna 2025 EU-komission valvomaan Covenant of Mayors -ilmasto-sopimukseen ja vuonna 2026 kaupunki liittyi Julkisten alojen energiatehokkuussopimus JETSiin. Nämä ohjaavat kaupungin ilmastosuunnittelua, päästölaskentaa ja raportointia. Lapin ilmasto- ja energiastrategia kytkee ratkaisut alueelliseen yhteistyöhön.

Rovaniemen ilmasto-ohjelma 2035 ohjaa kaupunkikonsernin ilmastotyötä. Se sovittaa yhteen päästöjen vähentämisen, ilmastonmuutokseen sopeutumisen, turvallisuuden, luonnon sekä ihmisten hyvinvoinnin ja elinvoiman. Ohjelman hyväksyy ja sen toimeenpanoa seuraa vuosittain Rovaniemen kaupunginvaltuusto. Toimenpiteet kuvataan SECAP-toimintasuunnitelmassa ensimmäiselle ohjelmakaudelle 2027-2030.

Keskeinen sanasto

Hiilineutraalius	Päästöjä vähennetään voimakkaasti ja jäljelle jäävät päästöt tasapainotetaan hiilinieluilla.
Hiilinielu	Prosessi tai alue, joka sitoo ilmakehästä enemmän hiiltä kuin vapauttaa sitä.
Hillintä	Toimet, joilla kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään ja hiilinieluja vahvistetaan.
Latvuspeittävyys	Latvuspeittävyys kuvaa puiden latvusten peittämää prosentuaalista osuutta alueen pinta-alasta, ja sitä käytetään kaupunkivihreän määrän sekä sen ilmasto-, hyvinvointi- ja viihtyisyyshyötyjen arvioinnissa.
SECAP	EU:n kaupunginjohtajien ilmastosopimuksen mukainen kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelma Sustainable Energy and Climate Action Plan. Myös päästölaskennan menetelmä ja rajaus.
Siniviherrakenne	Vesistöjen, hulevesien, viheralueiden, metsien ja ekologisten yhteyksien muodostama verkosto.
Sopeutuminen	Varautuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, kuten tulviin, helteisiin ja talviolosuhteiden vaihteluun tai luontoympäristöjen tasapainon häiriöihin.
Strateginen yleiskaava	Strateginen yleiskaava on pitkän aikavälin suunnitelma maankäytölle eli esimerkiksi sille, minne rakennetaan, ja missä palvelut ja virkistysalueet sijaitsevat.

Visio ja tavoitteet 2035

Päästöjen hillintä: 70 % vähemmän päästöjä ja omien metsien hiilinielun kasvu

Rovaniemen SECAP-laskennan mukaiset kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet 65 % vuoteen 2030 mennessä ja 70 % vuoteen 2035 mennessä vuoden 1990 tasosta. Keskeisinä keinoina ovat olleet vähäpäästöinen kaukolämmöntuotanto, kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuustoimet ja vähäpäästöisten matkaketjujen kehittäminen. Yhteistyö sidosryhmien kanssa on tuottanut innovaatioita tai hankkeita, jotka vauhdittavat energiasiirtymää ja luonnonvarojen kestävää käyttöä. Kaupungin metsäomaisuuden hiilinielu on kasvanut maltillisesti edelleen vuonna 2035.

Sopeutuminen: riskeihin varautuminen ja lisääntynyt latvuspeite asuinalueilla

Keskeiset ilmastoriskit on tunnistettu varautumis- ja yhdyskuntasuunnittelussa, maankäytössä ja kaavoituksessa. Riskejä hallitaan laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Keskustan viherpeitteisyyttä on lisätty asumisterveyden tueksi ja siniviherrakenne huomioidaan kaupungin kasvusuunnissa. Kaupungin omien metsien ilmastokestävyyttä ja monimuotoisuutta vahvistetaan edelleen tavoitteellisesti. Elinympäristö on turvallinen, terveellinen, luonnonläheinen ja toimintavarma. Ilmastokestävä yhdyskuntarakenne sekä rakennusten ja kunnallistekniikan ennakoiva ylläpito tukevat kaupungin toimintakykyä.

Tavoitteet teemoittain 2035

Hallinto, päätöksenteko ja konserniyhtiöt	Ilmastoviisaus on osa normaalia johtamista ja konserniyhteistyötä.
Energia, liikenne ja rakentaminen	Kaukolämmöntuotanto on lähes päästötöntä. Kaupungin kiinteistöt ovat energiatehokkaita ja ajoneuvot käyttövoimaltaan fossiilittomia. Yksityisautoilun tarve on lyhyillä matkoilla vähentynyt toimivan joukkoliikenteen ja arkiliikunnan ansiosta.
Maankäyttö, luonto ja luonnonvarat	Ilmastoriskejä hallitaan ennakoivalla maankäytöllä ja yhdyskuntasuunnittelulla. Kaupunkivihreä on lisääntynyt ja eheämpi siniviherrakenne tukee luonnon monimuotoisuutta ja sietokykyä häiriöille.
Osallisuus, viestintä ja vaikuttaminen	Kylien ja keskustan omia vahvuuksia käytetään tehokkaasti hyväksi varautumisessa. Haavoittuvien kotitalouksien energia- ja liikenneköyhyyttä torjutaan tavoitteellisesti.
Elinvoima, työllisyys, osaaminen ja kasvatus	Yritykset, oppilaitokset ja julkisyhteisöt tekevät tuloksellista ja kansainvälistä yhteistyötä vihreän siirtymän hankkeissa ja osaamisen kehittämisessä. Lapset ja nuoret saavat tietoon perustuvaa ilmastokasvatusta varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Rovaniemen ilmastopolku

Rovaniemellä päästöjä seurataan sekä kaupungin ilmastosopimuksen SECAP-laskennalla että Suomen ympäristökeskus Syken menetelmällä. Kummassakin verrataan päästökehitystä vuoteen 1990. **Vuonna 2024 päästöt olivat SECAP-laskennassa noin 170,1 kt CO_2e, eli 43 % pienemmät kuin vuonna 1990, ja Syken laskennassa 286,5 kt CO_2e, eli 46 % pienemmät kuin vuonna 1990.** Yksikkö kt CO_2e tarkoittaa tuhatta tonnia hiilidioksidiekvivalenttia. Se kuvaa eri kasvihuonekaasujen yhteenlaskettua ilmastovaikutusta.

SECAP-laskennassa tarkastellaan EU-yhteismitallisesti etenkin sellaisia päästöluokkia, mihin kaupunki voi erityisesti vaikuttaa. Syken laskentaa käytetään erityisesti kansalliseen vertailuun ja hiilineutraaliustavoitteen tarkasteluun. Sen avulla Rovaniemen tavoitteita ja päästökehitystä seurataan kansallisessa tarkastelussa. Käytännössä SECAP-laskenta on väline suunnitella kaupunkikonsernin ilmastotoimia ja eritellä tarkemmin, mikä toimien vaikutus alueen päästökehitykseen. Kokonaispäästöjen lisäksi seurataan päästöjä suhteessa asukaslukuun.

Päästövähennystavoitteet edellyttävät kaupungilta lisätoimia

Rovaniemen kaupunkikonsernin päästövähennystavoitteet ovat vuoteen 1990 verrattuna 65 % vuoteen 2030 mennessä ja 70 % vuoteen 2035 mennessä. Skenaarioiden mukaan Rovaniemen päästöt vähenisivät vuoteen 2030 mennessä noin 60 % jo lainsäädännön ja markkinakehityksen vaikutuksesta. Lainsäädäntö ohjaa muun muassa rakentamisen vähäpäästöisyyttä ja energiatehokkuutta, uusiutuvien polttoaineiden tuotantoa, jakelua ja käyttöä sekä alueidenkäyttöä. Kaupungin tavoitteet ovat siten realistisia, mutta niiden saavuttaminen edellyttää myös lisätoimia. Rovaniemellä energiantuotannon puhdistuessa tieliikenteen osuus kokonaispäästöistä kasvaa, ja se säilyy suurimpana päästöluokkana.

Kokonaispäästöjen kehitykseen vaikuttavat kaupungin omat toimet, konserniyhtiöiden ratkaisut, kumppanuuksilla edistettävät toimet sekä valtakunnallinen sääntely ja markkinakehitys. Näiden vaikutuksia eritellään käytettävissä olevan tiedon perusteella. Ilmasto-ohjelma keskittyy kokonaisuuksiin, jotka kuuluvat kaupunkikonsernin toimivaltaan.

Nopeimmat vähennykset saadaan energiasta

Energiasektorin vaikuttavin päästövähennyskeino on **lähes päästötön kaukolämmöntuotanto**. Kaupungin energiayhtiö Neve tavoittelee sitä vuoteen 2030. Tämän lisäksi nopeinta lisävähennyspotentiaalia on **kaupungin kiinteistöjen ja toimin-**

tojen energiatehokkuudessa sekä kaupungin omien tai hallinnoimien ajoneuvojen ja logistiikkaketjujen käyttövoimien muutoksissa. Kaupunki on sitoutunut julkisten alojen energiatehokkuussopimuksessa vähentämään energiankulutustaan 6 % vuoden 2024 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Kaupungin mahdollisuudet vaikuttaa tieliikenteen ja työkoneiden käyttövoimiin ovat rajalliset. **Oman auton käyttötarvetta voidaan kuitenkin vähentää suunnittelemalla toimivia matkaketjuja** ja parantamalla kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita erityisesti taajamissa. Liikunnallisen elämäntavan monialaisella ja pitkäjänteisellä tukemisella on todettu olevan kauaskantoisia myönteisiä vaikutuksia myös liikkumiskulttuuriin. Lisäksi **asukkaita voidaan auttaa hakemaan sosiaalisia ilmastotukia** käyttövoimien muutoksiin.

Hiilineutraalius edellyttää päästövähennyksiä ja hiilinieluja

Rovaniemi tavoittelee hiilineutraaliutta vuonna 2035. Se on myös Suomen kansallinen tavoitevuosi. **Syken määritelmän mukaan kunnan hiilineutraaliuteen ei riitä, että hiilinielut ylittävät vuosittaiset päästöt tai että päästöjä kompensoidaan muualla. Lisäksi edellytetään 70 % päästövähennystä.**

Rovaniemen maapinta-alasta noin 95 % on metsää. Kaupunki omistaa metsistä noin 1,3 % eli 9700 hehtaaria. Suurin metsänomistaja on valtio, jonka osuus on yli 50 %. Valtion oletetaan käyttävän metsiään ilmastokestävästi. Luonnonvarakeskus Luken laskennallisten, Lapin hehtaarikohtaista hiilinielua kuvaavien tilastojen perusteella Rovaniemen metsät sitoivat vuonna 2024 hiilidioksidia noin 800 kilotonnia. Alueen hiilitaseen eli päästöjen ja nielujen erotuksen voidaan varovaisesti arvioida olleen noin −500 kt CO_2e. Koko Rovaniemen alueen metsien hiilinieluarviota seurataan taustana, kun tarkastellaan maankäytön muutosten vaikutuksia ja kaupungin omien metsien inventointiin perustuvia laskelmia.

Rovaniemen metsäohjelman (2026) mukaisella metsänhoidolla ja enimmäishakkuumäärillä kaupungin omien metsien hiilinielu kasvaisi maltillisesti vuosina 2030 ja 2035. Tarkemmat tavoitearvot asetetaan inventoinnin perusteella. Kaupunki on sitoutunut käyttämään ja hoitamaan metsiään kestävästi sekä sovittamaan metsien talouskäytön yhteen luontoarvojen ja virkistyskäytön kanssa. Monimuotoisuusarvoja ja elinympäristötietoa seurataan osana metsäohjelmaa.

Maankäytön suunnittelu vahvistaa ilmastoturvallisuutta

Strateginen yleiskaava 2050 on yksi kaupungin tärkeimmistä työkaluista ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Kaavoituksella voidaan turvata sinivihrärakennetta eli luonnon ydinalueita, ekologisia yhteyksiä ja vesitalouden toimivuutta. Samalla tunnistetaan tulvariskialueet, merkittävät hiilivarastot ja kriittisen

infrastruktuurin tarpeet. Ilmastoturvallisella kaavoituksella ehkäistään uusien riskien syntymistä ja luontoalueiden tarpeetonta pirstoutumista.

Rovaniemen ilmasto- ja luontoselvityksissä sekä vuosien 2024–2026 asukaskyselyissä on tunnistettu yhteinen keino parantaa asukkaiden hyvinvointia, kaupunki-infrastruktuurin toimivuutta ja luonnon kykyä kestää muutoksia: siniviheryhteyksien kehittäminen myös keskustassa ja asuinalueilla. Moniin muuttuvan ilmaston riskeihin voidaan varautua säilyttämällä uusilla asuinalueilla puustoa, kerroksellista kaupunkivihreää ja vettä läpäiseviä pintoja. Olemassa olevilla alueilla näitä voidaan lisätä.

Latvuspeittävyys on sopeutumistyön keskeinen tavoite ja mittari

Keskustassa on kaupunginosia, joissa latvuspeittävyys on vähentynyt. Samalla kaupungin kasvu edellyttää uusien alueiden kaavoittamista. Näistä syistä latvuspeittävyyden kehittäminen on valittu sekä ilmasto-ohjelman että kaupunkistrategian tärkeimmäksi sopeutumistyön tavoitteeksi ja mittariksi. Latvuspeittävyys tarkoittaa puiden latvusten peittämän alueen osuutta tarkasteltavasta pinta-alasta. Viherkerroin on toinen rakennetun ympäristön tilaa kuvaava mittari. Se kuvaa kuinka paljon ja millaista vihreää alueella, esimerkiksi tontilla on: puita, pensaita, viherrakenteita ja läpäiseviä pintoja. Latvuspeittävyydelle ja viherkertoimelle määritetään ilmastotyössä menetelmät ja tavoitearvot. Viherpeitteisyyden lisääminen liitetään osaksi kaavoitus- ja rakentamislupaprosesseja. Tämä edistää myös muiden luontopohjaisten ratkaisujen kehittämistä tulevaisuudessa.

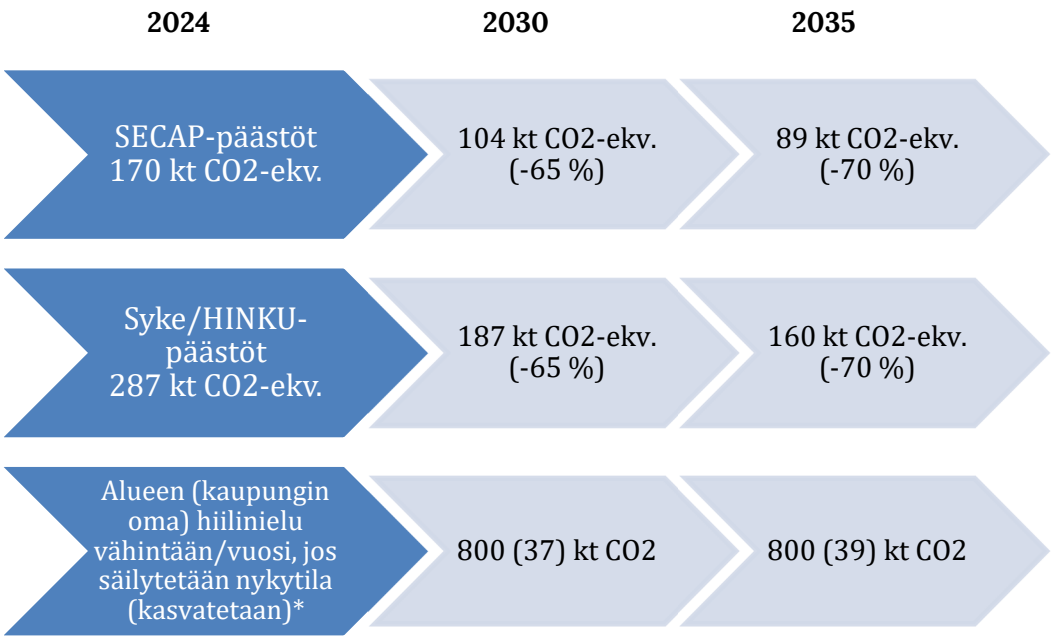
Yhteistyö ja oikeudenmukaisuus mahdollistavat toteutuksen

Ilmasto-ohjelman toimeenpano edellyttää yhteistyön tiivistämistä sidosryhmien ja verkostojen kanssa. Pohjoisiin olosuhteisiin sopivia ratkaisuja kehitetään ja testataan yhdessä oppilaitosten, tutkimuslaitosten, hyvinvointialueen, viranomaisten, kuntakumppaneiden, kansalaisjärjestöjen sekä muiden paikallisten, alueellisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Kehittämistä tehdään erilaiset alueet huomioiden: keskustan lisäksi kylien elinvoima, palvelujen saavutettavuus ja turvallisuus kuuluvat kaupungin ilmastotyön tavoitteisiin.

Tavoitteiden seuranta ja päivitys

Ilmastotavoitteiden toteutuskelpoisuutta ja riittävyyttä arvioidaan tarkastelukauden 2027–2030 perusteella. Ohjelman muutokset hyväksyy kaupunginvaltuusto.

Seurattavat tunnusluvut ja hiilineutraaliustavoitteeseen liittyvät epävarmuudet

*) tarkemmat arviot ja tavoitteet vuoden 2027 inventointien pohjalta.

Alueellisen hiilitasearvion laskentaperusteet ja rajaukset
Hiilineutraaliustavoitetta tarkastellaan Syken päästölaskennalla ja alueen hiilinieluja parhailla käytettävissä olevilla tiedoilla. Vuoden 2024 HINKU-laskennassa Rovaniemen päästöt ilman hyvityksiä olivat 286,5 kt CO_2e. Luken kokeellisessa tilastossa Lapin hehtaarikohtainen nettonielu oli vuonna 2024 −1,08 t CO_2e hehtaaria kohti vuodessa. Rovaniemellä metsämaata on arviolta vajaa 746 154 hehtaaria. Näiden tietojen perusteella alueen metsien laskennallinen hiilinielu olisi varovaisesti arvioiden hieman yli 800 kt CO_2e vuodessa. Päästöjen ja nielujen erotuksena saadaan noin −500 kt CO_2e hiilitase. Vuoden 2024 karkea hiilitasearvio on esitetty, koska kaupungin maankäyttösektorin päästöjä ja hiilensidontaa ei ole inventoitu. Rovaniemen ilmastokeskustelussa on aiemmin käytetty vuonna 2020 julkaistua hiilinieluselvitystä. Selvitys perustui osittain maaperäaineistoihin ja metsienkäyttötietoon, jotka olivat vanhentuneita jo sen laatimishetkellä. Sen mukaan metsien ja muiden maankäyttösektorin nielujen yhteismäärä Rovaniemellä oli vuonna 2020 noin 1 300 kt CO_2e vuodessa. Tämän luvun käyttäminen Rovaniemen metsänielujen kuvaamiseen olisi vuonna 2026 harhaanjohtavaa ja voisi johtaa kaupungin tavoitteiden asettamiseen virheellisin perustein

Päästöjen vähentäminen

SECAP-laskennan mukaan Rovaniemen tarkasteltavat päästöt olivat vuonna 2024 noin 43 prosenttia pienemmät kuin vuonna 1990. Suurin lisävähennyspotentiaali on lämmityksessä, energiatehokkuudessa ja liikenteessä. Tieliikenne kasvattaa skenaarioiden mukaan tulevaisuudessa osuuttaan Rovaniemen suurimpana päästöluokkana, kun energiantuotanto puhdistuu ja energiatehokas rakentaminen lisääntyy, mutta tieliikenteen ja työkoneiden sähköistyminen ei välttämättä etene yhtä nopeasti.

Alla on kuvattu keskeisiä kokonaisuuksia ja vaikuttavuutta liittyen Rovaniemen kaupungin toimiin SECAP-laskennan päästöjen vähentämiseksi tavoitetasolle ja hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuonna 2035. Kuvauksia seuraavat sivulla 11 teemakohtaiset ohjelmatavoitteet ensimmäiselle tarkastelukaudelle 2030 ja vuosittain raportoitavat asiat. Tarkemmat toimenpiteet, tavoitteet, vastuut ja mittarit kootaan SECAP-toimintasuunnitelmaan 2027-2030.

1. Energia ja rakennukset: suuri välitön laskennallinen vaikutus

Neve Oy tavoittelee vähäpäästöistä kaukolämpöä vuonna 2030. Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuutta parannetaan ja öljylämmityksestä luovutaan. Energiakatselmukset ja säästöjen jakamiseen perustuvat mallit vauhdittavat investointeja. Kaupunki pienentää energiankulutustaan JETS-sopimuksen mukaisesti 6 % vuodesta 2024 vuoteen 2030. Kartoitetaan keinoja korjaus- ja uudisrakentamisen vaihtoehtojen arviointiin elinkaaren päästöjen, luonnonvarojen käytön, kustannusten ja ilmastokestävyyden perusteella. Rakennettu kulttuuriympäristö ja olemassa oleva rakennuskanta tunnistetaan voimavaroiksi. Vajaakäyttöisten rakennusten uudelleenkäyttöä edistetään. Energiatietoa lisätään ja kulutusta vähennetään kasvatuksen, neuvonnan ja kampanjoinnin keinoin.

2. Liikkuminen: kohtalainen tai suuri välitön laskennallinen vaikutus

Yhdyskuntasuunnittelua edistetään joukko- ja kutsuliikenteelle, kävelylle ja pyöräilylle suotuisaksi. Tavoitteena on, että sujuvien, vähäpäästöisten matkaketjujen ansiosta oman auton tarve lyhyillä matkoilla vähenee. Kaupungin ja joukkoliikenteen ajoneuvojen käyttövoiman fossiilittomuutta lisätään asteittain. Liikunnallista elämäntapaa edistetään kasvatus- ja hyvinvointityössä. Liikkumisen ratkaisuissa huomioidaan kylien ja haja-asutusalueiden pitkät etäisyydet sekä palveluverkko. Palveluverkon muutosten arvioinnissa tarkastellaan myös vaikutuksia liikkumisen päästöihin.

3. Kiertotalous: pieni välitön laskennallinen vaikutus

Kaupungin omissa rakennushankkeissa parannetaan materiaalien ja maa-ainesten kiertoa ja hankinnoissa kiinnitetään huomiota elinkaareen. Vähähiilisen ja energiatehokkaan rakentamisen ohjauskeinoja kehitetään paikalliset olosuhteet ja muuttuva ilmasto huomioiden. Napapiirin Residuum vähentää logistiikan päästöjä ja kehittää kierrätysneuvontaa. Luodaan kiertotalouden vuoropuhelua ja innovaatioalustoja kaupungin, yritysten ja oppilaitosten välille Ilmastofoorumin avulla. Kokeiluja toteutetaan myös kylissä siten, että niillä on tunnistettava paikallinen hyöty. Kaupungin ruokapalvelujen ja tilaisuuksien ruokahankintojen ilmastovaikutuksia tarkastellaan ravitsemuksellinen laatu, ruokailijoiden tarpeet ja ruoan hyväksyttävyys turvaten. Toimenpiteillä pyritään hävikin vähentämiseen. Kiertotaloutta edistetään kasvatus- ja neuvontatyössä kaupungin oman toiminnan lisäksi yhteistyössä yritysten ja järjestöjen kanssa.

4. Hiilinielut ja hiilen talteenotto: pieni välitön laskennallinen vaikutus

Kaupungin omistamille metsäalueille määritetään inventoinnin perusteella hiilensidontatavoitteet vuosille 2030 ja 2035. Hiilinielujen rinnalla seurataan kaupungin metsien hiilivarastoja, luonnon monimuotoisuutta ja ilmastokestävyyttä inventointeihin perustuen. Kehitetään yhteistyötä ilmastokestävässä maankäytössä alueen muiden maanomistajien kanssa. Saatavilla olevan parhaan tiedon mukaan seurataan myös koko Rovaniemen maankäyttösektorin päästöjä ja hiilensidontaa. Teknisten ratkaisujen käyttöönottoa hiilen talteenotossa tarkastellaan osana kokonaisvaltaista elinkeinorakenteen monipuolistamista, sivuvirtojen ja hukkalämpöjen hyödyntämistä, kiertotalouden edistämistä sekä rakennusten ja maatalouden hiilivarastoja. Mittaamista ja vaikutusarviointia kehitetään sidosryhmäyhteistyönä. Strategisessa yleiskaavatyössä mahdollistetaan teollisen toiminnan ja puhtaan energian tuotannon synergiat ja turvataan kriittisiä hiilivarastoja.

Tavoitteet päästöjen vähentämiseen kaudella 2030

Ensimmäisellä ohjelmakaudella 2027–2030 pyritään konkreettisiin päästövähennyksiä tuottaviin toimiin ja luodaan pohja vuoden 2035 tavoitteiden saavuttamiselle. Kauden päätavoitteet ja niiden etenemistä seuraavat mittarit esitetään seuraavassa taulukossa. Tarkemmat toimenpiteet päästövähennys-tavoitteiden saavuttamiseksi asetetaan SECAP-toimintasuunnitelmassa.

Teema	Päätavoitteet ohjelmakaudella 2030	Vuosiseuranta
Hallinto, päätöksenteko ja konserniyhtiöt	Ilmastotyö on organisoitu ja toimeenpannaan osana kaupunkikonsernin normaalia toimintaa ja yhteistyötä. Hankintaohjeet, avustus- ja sopimuskäytännöt sekä konserniohjaus on sovitettu yhteen ilmastotavoitteiden kanssa.	kasvihuonekaasupäästöt ja hiilitase, talousvaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, yhteistöiden ja käytäntöjen päivityksen tulokset
Energia, liikenne ja rakentaminen	Kaukolämmön päästökerroin on lähellä nollaa. Kaupungin kiinteistöjen energiansäästö on vähintään 6 % verrattuna vuoteen 2024. Tieliikenteen päästöjä on onnistuttu vähentämään joukkoliikennettä ja kevyen liikenteen väyliä kehittämällä sekä arkiliikuntaan kannustamalla.	energiankulutus, kaukolämmön päästökehitys, liikkumistavat, joukkoliikenteen käyttö, kaupungin ajoneuvojen käyttövoimat
Maankäyttö, luonto ja luonnonvarat	Kaupungin omien metsien hiilensidonnan inventointi on tehty ja hiilinielujen tavoitetasot määritetty vuodelle 2035. Kriittiset hiilivarastot on turvattu kaavoituksella.	kaupungin omien hiilinielujen kehitys, kriittiset hiilivarastot paikkatiedossa
Osallisuus, viestintä ja vaikuttaminen	Kotitalouksien energia- ja liikenneköyhyyden torjunta neuvonnalla on käynnistetty ja sillä on päästöjä vähentävää vaikutusta. Ilmastoviestintää tehdään saavutettavasti ja läpinäkyvästi eri ihmisryhmille.	neuvonnan ja viestinnän saavutettavuus ja vaikutukset, osallisuustoimien vaikutukset
Elinvoima, työllisyys, osaaminen ja kasvatus	Vihreän siirtymän ja kiertotalouden yhteistyöalusta yrityksille, oppilaitoksille ja julkisyhteisöille tuottaa tuloksia. Energia- ja luontokasvatusta on lisätty vähintään varhaiskasvatukseen, peruskouluihin ja lukioihin yhteistyönä järjestöjen kanssa.	vihreän siirtymän investoinnit ja hankkeet, työllisyys- ja koulutusvaikutukset, ilmastokasvatuksen kattavuus

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Rovaniemellä talvet lauhtuvat, rankkasateet ja hulevesikuormitus kasvavat, ja tulvien esiintyvyyttä on vaikeampi ennakoida. Kesällä hellejaksot yleistyvät ja talvisin nollan molemmin puolin vaihteleva lämpötila lisää liukkautta sekä jäätymis-sulamisrasitusta. Muutokset kohdistuvat myös luontoympäristöihin, jotka kärsivät jo nyt lämpenemisen mukanaan tuomista tuholaisista sekä haitallisista vieraslajeista. Hitaasti etenevät muutokset voivat yhdessä yleistyvien myrskyjen, kuivuuden, sadevesitulvien, metsäpalojen sekä sähkö-, liikenne- ja tietoliikennehäiriöiden kanssa synnyttää laajoja häiriötilanteita.

Sään ääri-ilmiöiden lisäksi tarkastellaan pysyviä muutoksia, kuten lumipeitteen keston ja routaolosuhteiden muutoksia sekä vaikutuksia. Riskit ja haavoittuvuudet arvioidaan säännöllisesti. Arviointi ohjaa toimien priorisointia.

Keskeiset riskit

Asukkaiden terveys ja turvallisuus

Helteet, liukkaus, tulvat, heikentynyt ilmanlaatu ja palvelujen häiriöt lisäävät sairastumisten, tapaturmien ja eriarvoisuuden riskiä. Varautumisessa korostuvat ennakkovaroitukset, turvalliset kulkureitit, viilennys ja varjostus sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen toimintavarmuus.

Elinkeinot ja omaisuus

Sään ääri-ilmiöt voivat vaurioittaa rakennuksia, infrastruktuuria ja tuotantoketjuja sekä keskeyttää yritystoimintaa. Riskialueilla vahinkojen yleistyminen voi heikentää omaisuuden vakuutettavuutta, nostaa vakuutusten hintaa tai omavastuita ja vaikuttaa kiinteistöjen arvoon sekä yritysten toiminta-edellytyksiin. Myös hitaat muutokset voivat olla riski kokonaisille toimialoille, kuten lyhenevä lumiaika matkailupalveluille.

Luonto ja pahin kehityskulku

Ilman ennakoivaa varautumista ja luonnon resilienssin vahvistamista tulvat, kuivuus, helteet, metsäpalot ja lajiston muutokset voivat kasautua. Pahimmillaan seurauksena on yhtäaikaisia häiriöitä luonnon monimuotoisuudessa, vesitaloudessa, infrastruktuurissa, palveluissa ja luonto- sekä muissa elinkeinoissa, jolloin vahingot, kustannukset ja palautumisaika kasvavat nopeasti.

Sopeutumisen 3 plus 1 -malli kaupungin toiminnassa

Kaupunkikonsernilla on mahdollisuuksia edistää suoraan ilmastonmuutokseen sopeutumista ja häiriöihin varautumista erityisesti yhdyskuntatekniikan riskienhallinnassa, maankäytön ohjauksessa ja omilla kiinteistöillään tai alueillaan tapahtuvassa luonnonhoidossa sekä vesienhallinnassa. Erityinen välillinen merkitys kaupungilla voi olla monialaisen sidosryhmäyhteistyön koordinoijana sekä asukasviestinnän, osallisuuden ja kasvatuksen tukena. Myös kaupungin ja konserniyhtiöiden kumppanuudet tutkimuksen ja kehityshankkeiden saralla sekä kokeilualustana toimiminen voivat olla hyvin vaikuttavia toimia koko arktisen alueen sopeutumisen kannalta.

Alla on kuvattu keskeisiä kokonaisuuksia liittyen Rovaniemen kaupungin toimiin ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Kuvauksia seuraavat sivulla 15 teemakohtaiset ohjelmatavoitteet ensimmäiselle tarkastelukaudelle 2030 ja vuosittain raportoitavat asiat. Tarkemmat toimenpiteet, tavoitteet, vastuut ja mittarit kootaan SECAP-toimintasuunnitelmaan 2027-2030.

1. Riskienhallinta
Ilmasto- ja ympäristöriskit ja toimintakortit liitetään valmius- ja varautumissuunnitelmiin. Tunnistetaan myös hitaasti etenevien ilmastoriskien ekologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja turvallisuusvaikutukset. Tunnistetaan kylien ja keskustan erilaiset riskit ja vahvuudet. Ilmastoriskit huomioidaan katujen, rakennusten, verkostojen ja muun infrastruktuurin suunnittelussa, mitoituksessa, korjaamisessa ja kunnossapidossa. Olemassa olevilla asuinalueilla ehkäistään vahinkoja ennakoivalla ylläpidolla sekä ojituksen, kuivatusjärjestelmien ja hulevesien hallinnan parantamisella kaupungin vastuualueilla. Toimet kohdennetaan tunnistettujen haavoittuvuuksien perusteella.

2. Maankäytön ohjaus
Turvataan siniviherrakenteen kokonaisuutta, luonnon ydinalueita, ekologisten yhteyksien jatkuvuutta ja vesitalouden toimivuutta strategisessa yleiskaavassa 2050 ja tarkentuvassa suunnittelussa. Tunnistetaan tulvariskialueet, merkittävät hiilivarastot ja kriittisen infrastruktuurin tarpeet sekä ehkäistään uusien riskien syntymistä ja luontoalueiden tarpeetonta pirstoutumista. Viherkertoimen ja latvuspeittävyyden aluekohtaiset tavoitearvot määritetään tietopohjan ja vaikutusarvioinnin perusteella. Ohjauksesta tehdään ennakoitavaa, olosuhteisiin sopivaa ja toteuttamiskelpoista.

3. Luontopohjaiset ratkaisut
Monikerroksisen kaupunkivihreän lisääminen heikentyneille ja/tai haavoittuville asuinalueille auttaa viilentämään, varjostamaan ja puhdistamaan ilmaa helteillä. Talvella läpäisevät pinnat vähentävät jäätyviä hulevesiä ja torjuvat liukkautta. Kaupunkikosteikot, tulvaniityt, viherpainanteet ja vettä läpäisevät pinnat hallitsevat hulevesiä ja tukevat myös monimuotoisuutta. Kokeillaan monihyötyisiä ratkaisuja yhteistyönä sidosryhmien kanssa sopivissa kohteissa ja kerätään tietoa vaikuttavuudesta.

+ 1: Yhteistyö ja osallisuus
Tiivistetään yhteistyötä ja kehitetään luontevia rakenteita toimia. Kaupunki, kylätoimijat, hyvinvointialue, pelastustoimi, viranomaiset, asukkaat, yritykset, järjestöt, oppilaitokset ja tutkimus kehittävät ratkaisuja yhdessä paikallisiin tarpeisiin.

Luontoympäristöjen tilaa edistetään metsäohjelmassa, ilmasto-ohjelman painopiste hiilensidonnassa, kaavoituksessa ja kaupunkivihreässä

Rovaniemellä ilmastoturvallisuus, ihmisten hyvinvointi, elinvoima ja identiteetti kytkeytyvät vahvasti luonnonvaroihin ja elinympäristöjen hyvinvointiin. Luonnonläheisyys on tunnistettu yhtenä kaupungin strategisista arvoista. Rovaniemen ilmastoselvitys (2024), metsäohjelma (2026), luonnon avainalueiden selvitys (2026) ja yleiskaavatyön siniviherrakennesuunnitelma (2026) painottavat erityisesti tärkeiden luontoympäristöjen ja viheryhteyksien säilyttämistä ja kehittämistä. Suurin osa asukkaiden ja sidosryhmien palautteista ja lausunnoista koskien Rovaniemen ilmasto-ohjelmaa (2025-2026) koski luontoympäristöjä ja kaupunkivihreää.

Rovaniemen metsäohjelmassa edistetään ilmastokestävän metsienkäytön sekä monimuotoisuuden toteutumista ja yhteensovittamista käytännön luonnonhoidon ja vesiensuojelun tasolla. Ilmasto-ohjelmassa edistetään eheämpää siniviherrakennetta kaavoituksen avulla ja yhdyskuntasuunnittelussa. Ohjelmilla on yhteneväisiä tavoitteita ja ilmasto-ohjelmalla edistetään myös metsäohjelmaan kirjattuja hiilensidonnan ja ilmastoturvallisuuden toimia. Metsäohjelman avulla saadaan seuraavat tietolähteet kaupungin omien metsien ilmastoraportointiin:

- metsien hiilivaraston ja hiilinielun inventointi 2027 ja tavoitteiden asettaminen vuosille 2030 ja 2035, vuosikehityksen seuranta laskennallisesti ja inventoimalla 2029 ja 2031.
- monimuotoisuus ja ilmastokestävyys (mm. LUMO-inventoinnit, puustorakenne ja suojelualueet)

SECAP-toimintasuunnitelmassa otetaan huomioon metsäohjelmaa täydentävät toimet:

1. Määritetään latvuspeittävyyden ja viherkertoimen tavoitetasot ja otetaan ne osaksi rakentamisen ohjausta.
2. Lisätään monihyötyistä keskustavihreää ja kehitetään luontopohjaista hulevesien hallintaa.
3. Laaditaan kaupunkiluontosuunnitelma.

Ilmastosopeutumisen tavoitteet kaudella 2030

Tarkemmat toimenpiteet ilmastosopeutumisen tavoitteiden saavuttamiseksi ohjelmakaudella 2027–2030 asetetaan SECAP-toimintasuunnitelmassa. Toimintasuunnitelmassa huomioidaan erityisesti seuraavassa taulukossa esitetyt päätavoitteet ja niiden seurantamittarit.

Teema	Päätavoitteet	Vuosiseuranta
Hallinto, päätöksenteko ja konserniyhtiöt	Ilmastotyö on organisoitu ja toimeenpannaan osana kaupunkikonsernin normaalia toimintaa ja yhteistyötä. Hankintaohjeet, avustus- ja sopimuskäytännöt sekä konserniohjaus on sovitettu yhteen ilmastotavoitteiden kanssa.	latvuspeittävyyden/vihermit tareiden kehitys, talousvaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, toteutuneet riskit ja varautumisen avulla vältetyt riskit, yhteistöiden ja päivitettyjen käytäntöjen tulokset
Energia, liikenne ja rakentaminen	Ilmastoriskit on huomioitu katujen, rakennusten, verkostojen ja muun infrastruktuurin suunnittelussa, mitoituksessa, korjaamisessa ja kunnossapidossa. Olemassa olevilla asuinalueilla on ehkäisty vahinkoja ennakoivalla ylläpidolla kaupungin vastuualueilla.	toteutuneet ilmastoriskit ja niiden jälkityö, varautumisen avulla vältetyt riskit
Maankäyttö, luonto ja luonnonvarat	Ilmastoriskit on tunnistettu ja niitä hallitaan yhdyskuntasuunnittelussa. Kaupunkivihreän ja monimuotoisuuden lähtötasot ja tavoitetasot vuodelle 2035 määrittely. Siniviherrakenne on huomioitu strategisessa yleiskaavassa ja kaavoituksen muilla tasoilla.	ilmastoriskien hallintatoimet, kaupungin metsien ja viheralueiden monimuotoisuus ja ilmastokestävyys, asuinalueiden viherkerroin ja latvuspeittävyys, koko alueen siniviherrakenteen kehitys.
Osallisuus, viestintä ja vaikuttaminen	Kylien ja keskustan erilaiset ilmastoturvallisuusriskit ja varautumisvahvuudet on tunnistettu ja sopeutumista kehitetään niiden pohjalta. Ilmastoviestintää tehdään saavutettavasti ja läpinäkyvästi eri ihmisryhmille.	sopeutumistoimet ja niiden vaikutukset eri alueilla ja haavoittuviksi tunnistetuissa ryhmissä, neuvonnan ja viestinnän saavutettavuus ja osallisuustoimien vaikutukset
Elinvoima, työllisyys, osaaminen ja kasvatus	Vihreän siirtymän ja kiertotalouden yhteistyöalusta yrityksille, oppilaitoksille ja julkisyhteisöille tuottaa tuloksia. Energia- ja luontokasvatusta on lisätty vähintään varhaiskasvatukseen, peruskouluihin ja lukioihin yhteistyönä järjestöjen ja konserniyhtiöiden kanssa.	sopeutumista tukevat vihreän siirtymän investoinnit ja hankkeet, työllisyys- ja koulutusvaikutukset, ilmastokasvatuksen kattavuus

Oikeudenmukaisuus ja tulevaisuuden arki

Kaupunki ei siirrä ilmastovastuuta asukkaille, vaan rakentaa olosuhteita, joissa vähäpäästöinen arki on helppoa, kohtuuhintaista ja saavutettavaa. Päätöksissä huomioidaan erilaiset elämäntilanteet, kylät ja keskustaajama sekä pohjoiset olosuhteet. Oikeudenmukaisuuden ja osallisuuden keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet sekä mittarit sisällytetään SECAP-toimintasuunnitelmaan ja toteutumista seurataan ohjelmatasolla sekä päästöjen vähentämisen että sopeutumisen kokonaisuudessa. Alla on kuvattu keskeisiä kokonaisuuksia liittyen ilmastotyön ja toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen. Tarkemmat osallisuutta lisäävät toimenpiteet, tavoitteet, vastuut ja mittarit kootaan SECAP-toimintasuunnitelmaan 2027-2030.

Kohtuuhintainen energia ja liikkuminen

Kaukolämmön päästövähennystoimien vaikutus kuluttajahintaan minimoidaan. Liikennejärjestelmää kehitettäessä otetaan huomioon alueelliset erityistarpeet ja haavoittuvat ryhmät ja heitä kuullaan kehitystyössä. Energia- ja liikenneneuvonta suunnataan erityisesti pienituloisille kotitalouksille ja mikroyrityksille. Tavoitteena on ehkäistä energia- ja liikenneköyhyyttä sekä auttaa rahoituksen ja tukien hakemisessa.

Saavutettava osallistuminen

Ilmastoviestintä on ymmärrettävää, oikea-aikaista ja saavutettavaa. Asukkaat ja sidosryhmät voivat helposti osallistua itseään koskevien hankkeiden suunnitteluun ja kokeiluihin. Asukkailta kerätään tietoa ilmastotoimien vaikutuksista heidän arkeensa. Ilmasto- ja kiertotalousfoorumin toimintaa kehitetään myös asukkaita huomioon ottavaksi. Ilmastotyön hyödyistä, kustannuksista, vaihtoehdoista ja mahdollisista ristiriidoista viestitään avoimesti. Ympäristöjärjestöt sekä muut kansalaistoimijat tunnistetaan kasvatuksen, luonnonhoidon ja materiaalien uudelleenkäytön kumppaneiksi ja yhteistyötä kehitetään kaupungin omia toimintoja tukemaan. Huomioidaan ratkaisuissa myös esteettömyys ja nähdään vammaiset ihmiset ilmastotyön aktiivisina toimijoina ja kokemusasiantuntijoina.

Hyvinvointi ja osaaminen

Saavutettava ja elinvoimainen lähiluonto, lisääntyvä kaupunkivihreä, ilmastoturvallinen rakennettu ympäristö ja lihasvoimin liikkuminen tukevat asukasterveyttä. Ilmasto- ja luontokasvatusta tarjotaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle yhteistyössä paikallisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa, jolloin lapset kasvavat myös osaksi kansalaisyhteiskuntaa ja paikallinen identiteetti vahvistuu. Kestävyysosaamisen lisääntyminen kytketään vihreän siirtymän työpaikkoihin.

Kulttuuritoiminnan rooli ilmastotyössä tunnistetaan ja toimialan omaa kestävyyttä kehitetään. Kulttuurin keinoja hyödynnetään asukkaiden osallistumisessa ja sitoutumisessa kestävään muutokseen. Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa vahvistetaan ikätasoisia kestävän arjen taitoja, luontosuhdetta ja tulevaisuususkoa. Lapsille ja nuorille tarjotaan yhdenvertaisia mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elinympäristöönsä ilman heille siirtyvää kohtuutonta vastuuta ilmasto-ongelmien ratkaisemisesta.

Paikalliset vahvuudet

Kaupunkikonserni, yritykset, oppilaitokset, julkisyhteisöt ja järjestöt rakentavat yhdessä parhaiten sopivia ja toisiaan tukevia paikallisia ratkaisuja päästöjen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Keskustan, muiden taajamien, kylien ja haja-asutusalueiden erilaiset olosuhteet huomioidaan toimenpiteiden ja soveltuvien tavoitearvojen määrittelyssä. Palvelujen, osallistumisen sekä virkistys- ja liikkumis-ympäristöjen yhdenvertaisuutta, esteettömyyttä, kohtuuhintaisuutta ja ympäri-vuotista käytettävyyttä edistetään. Sopeutumistoimissa huomioidaan eri väestö-ryhmien ja alueiden erilainen haavoittuvuus ja mahdollisuudet varautua.

Mitä kaupunkilainen voi huomata vuonna 2035?

Sujuvampi liikkuminen taajama-alueilla ilman omaa autoa
Joukkoliikenne, kävely ja pyöräily ovat turvallisempia, halvempia ja helpompia vaihtoehtoja. Ratkaisut ovat esteettömiä myös vammaisille ja muunkielisille.

Terveellisempi lähiympäristö
Lisää varjoa, vihreää, lähiluontoa ja paremmin hallittuja hulevesiä.

Kohtuullisemmat energiakulut
Energianeuvonta ja tehokkuusremontit pienentävät kulutusta ja suojaavat omalta osaltaan hintavaihteluilta.

Turvallisempi arki
Tulviin, helteisiin, liukkauteen, myrskyihin ja sähkökatkoihin varaudutaan ennakolta.

Uutta osaamista ja työtä
Kiertotalous, puhdas energia, ilmastokestävä rakentaminen ja uudet luonnonhoitomarkkinat luovat kysyntää paikallisille palveluille.

Lapset ja nuoret uskovat tulevaisuuteen
Tietoon perustuvan, ikäkausiin sopivan ja kokemuksellisen ilmastokasvatuksen myötä uudet sukupolvet saavat uskoa omiin kykyihinsä vaikuttaa hyvään elämään Rovaniemellä.

Vaikutukset kaupunkitalouteen

Taloudelliset hyödyt kaupungille

Hyöty	Miten se syntyy
Käyttötalous	Energiankulutuksen tehostaminen pienentää menoja. Energiakatselmuksissa voidaan tunnistaa jopa noin 20 prosentin säästöpotentiaali.
Vältetyt kustannukset	Varautuminen vähentää pitkän aikavälin korjaus-, kunnossapito- ja häiriökuluja.
Rahoitus	Ilmastosuunnitelma ja toimeenpano vahvistavat mahdollisuuksia hyödyntää rahoitusta ja vihreitä lainakannustimia.
Oikeudenmukainen siirtymä	Neuvonta ja tuet auttavat kotitalouksia ja mikroyrityksiä muutoksessa ja vahvistavat ostovoimaa.

Kustannusten ennakointi ja arviointi

Ilmastotoimet ja -kokeilut sekä muuttuvan ilmaston vaikutukset itsessään aiheuttavat investointi-, henkilöstö- ja ylläpitokustannuksia, jotka tulee selvittää kattavasti toimien ja investointien suunnittelussa. Priorisoitavia ovat monihyötyiset hankkeet sekä ilmastoviisaiden vaihtoehtojen valmistelu hankkeisiin, jotka toteutettaisiin muutenkin.

Hyötyjä ja talousvaikutuksia tulee arvioida vuosittain osana raportointia, tilinpäätöstä ja talousarvioesitystä. Taloudellisessa vaikutusarvioinnissa voidaan tarkastella esimerkiksi katujen, puistojen, rakennusten ja verkostojen rakentamista, kunnossapitoa, korjausvelkaa ja elinkaarikustannuksia sekä ilmastoturvallisella suunnittelulla vältettäviä vahinkoja. Ilmasto-, luonto-, elinvoima-, sosiaaliset ja talousvaikutukset arvioidaan yhdessä ja parhaan käytettävissä olevan tiedon pohjalta.

SECAP-toimintasuunnitelma 2027-2030

Ilmasto-ohjelma on osa kaupungin ohjelmahierarkiaa. Ylimpänä on kaupunkistrategia, joka määrittää kaupungin yhteisen suunnan. Ohjelmat linjaavat tavoitteet ja seurannan päätöksenteon ja toimintasuunnittelun pohjaksi. Ilmasto-ohjelman toimeenpanon ja seurannan malli on kuvattu sivulla 20.

Rovaniemen ilmasto-ohjelmaa toteuttavat toimenpiteet kuvataan SECAP-toimintasuunnitelmassa (Sustainable Energy and Climate Action Plan) ensimmäiselle ohjelmakaudelle 2027-2030.

Toimintasuunnitelma SECAP tavoitteineen, toimenpiteineen, aikatauluineen, vastuutahoineen ja mittareineen laaditaan toimialojen ja konserniyhtiöiden sekä sidosryhmien yhteistyönä ilmasto-ohjelman pohjalta keväällä 2027. Toimintasuunnitelma käsitellään kaupungin johtoryhmässä ja hyväksytään toimivaltaisten tahojen päätöksin. Talousarviota, investointeja tai muita toimielinpäätöksiä edellyttävät toimet viedään erikseen päätettäviksi. Suunnitelman toimeenpanee kaupungin ilmastotyön organisaatio 2027-2030.

SECAP-suunnitelma lähetetään EU-komissiolle osana ilmastosopimusta keväällä 2027 ja raportoidaan ensimmäisen kerran vuonna 2029. Suunnitelma päivitetään vuoden 2031 raportoinnin yhteydessä. Tarpeellisia täydennyksiä voidaan valmistella myös ennen vuoden 2031 päivitystä. Hiilineutraali Rovaniemi -hankkeen suosittelemia tavoitteita/toimenpiteitä osaksi toimintasuunnittelua on kuvattu liitteessä 1.

Toimeenpano ja seuranta

Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuusto **hyväksyy ilmasto-ohjelman ja saa vuosittaisen raportin vuosikertomuksen ja talousarviotyön yhteydessä**. Raportissa esitetään toteumat, resurssit, poikkeamat ja korjausehdotukset. Raportissa esitellään myös toimien vaikuttavuutta ja osallisuuden toteutumista. Seurantatietoja käytetään toimien uudelleenarviointiin ja tarvittaessa niiden muuttamiseen.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus **vastaa ohjelman strategisesta johtamisesta, kaupunkitasoisesta koordinoinnista ja kokonaisseurannasta.**

Toimeenpano

Ilmastotyö viedään osaksi kaupungin normaalia johtamista, taloussuunnittelua, hankintoja, investointeja ja konserniyhteistyötä. Vastuut, resurssit, mittarit ja tietojen päivitysvälit määritetään, jotta työ ei jää hankkeiden varaan.

Toimeenpanon aikataulu

2026	Ilmasto-ohjelma hyväksytään valtuustossa.
Kevät 2027	Viimeistellään ensimmäinen SECAP-toimintasuunnitelma: yksityiskohtaiset toimet, vastuut, aikataulut ja mittarit vuoteen 2030 asti. Lähetetään SECAP EU-komissiolle. Julkaistaan toimintasuunnitelma toimintakortteina. (JETS-energiahallinnan käynnistys.)
2027–2030	Hillintä- ja sopeutumistoimet toteutetaan kaupungin toimialoilla, konserniyhtiöissä ja yhteistyöverkostoissa. Toimenpiteiden arviointi osana vuosikertomusta talousarviotyön yhteydessä. Päästöt raportoidaan vuosittain Syken HINKU-laskennalla, energiapäästöt JETS-raportoinnin mukaan ja SECAP-raportointi sen rinnalla vuonna 2029.
2029	SECAP-arviointi osana EU:n Covenant of Mayors -raportointia. Mahdolliset toimintasuunnitelman ja ohjelmatason päivitykset.
2031	Seuraava CoM-raportointi ja ohjelman päivitys tavoitevuoteen 2035. Strategiset muutokset tuodaan kaupunginvaltuuston hyväksyttäviksi. Tarpeelliset täydennykset voidaan valmistella myös ennen vuoden 2031 päivitystä. (JETS-energiaraportointi 2031.)
2031-2036	Hillintä- ja sopeutumistoimet toteutetaan kaupungin toimialoilla, konserniyhtiöissä ja yhteistyöverkostoissa. Toimenpiteiden arviointi vuosittain: päästöt raportoidaan vuosittain Syken HINKU-laskennalla ja SECAP-raportointi sen rinnalla vuonna 2031, 2033 ja 2035. (JETS-raportointi 2036)

Seurattavia kokonaisuuksia

Seurattavat kokonaisuudet täsmennetään mitattaviksi tavoitteiksi SECAP-toimintasuunnitelmassa. Kullekin mittarille määritetään tietovastuullinen taho, yksikkö, lähtövuosi ja lähtöarvo, tavoitearvo tai tavoiteltu kehityssuunta, tietolähde ja päivitysväli.

Ohjelmatason päämittareina tarkastellaan päästökehitystä (SECAP/Syke), hiilensidontaa aluetasolla saatavissa olevan tiedon perusteella, kaupungin omien metsien hiilensidontaa (inventointitiedot) sekä asuinalueiden latvus- ja viherpeitteisyyden kehitystä (inventointi- ja maankäyttötiedot). Ensimmäinen ohjelman arviointi tehdään vuonna 2031 ja tarvittaessa ohjelmatason päivityksiä voidaan viedä valtuustolle jo aiemmin.

Ilmasto-ohjelman toimeenpanossa seurattavat kokonaisuudet:

1. Kasvihuonekaasupäästöt ja energian kulutus sekä kaukolämmön päästökehitys
2. Liikkumistavat, joukkoliikenteen käyttö, kaupungin ajoneuvojen käyttövoimat ja liikenteen päästöt
3. Kaupungin metsien ja viheralueiden hiilinielut, hiilivarastot, monimuotoisuus ja ilmastokestävyys
4. Asuinalueiden viherkerroin ja latvuspeittävyys ja koko alueen siniviherrakenteen kehitys
5. Ilmastoriskien hallinta, valmius ja varautuminen / riskien toteutuminen
6. Toimien vaikutukset kaupunkitalouteen, rakentamiseen, vihreän siirtymän investointeihin/hankkeisiin, työllisyyteen ja koulutukseen, ilmastokasvatuksen kattavuus
7. Neuvonnan ja viestinnän saavutettavuus, osallisuus ja toimien sosiaaliset vaikutukset

Tausta ja valmistelu

Ilmasto-ohjelma on laadittu osana EU-rahoitteista Hiilineutraali Rovaniemi -hanketta vuosina 2024–2027. Se tukee Rovaniemen kaupunkistrategiaa 2040, strategista yleiskaavaa 2050 sekä kasvu- ja hyvinvointiohjelmia.

Ohjaavat sitoumukset

Ilmastolaki asettaa Suomen päästövähennys- ja hiilineutraaliustavoitteet.

Covenant of Mayors ohjaa kaupungin SECAP-suunnitelmaa, päästölaskentaa ja kahden vuoden välein tehtävää raportointia.

Julkisen alan energiatehokkuussopimus JETS ohjaa kaupungin energiankäytön tehostamista.

Lapin ilmasto- ja energiastrategia kytkee Rovaniemen ratkaisut alueelliseen yhteistyöhön.

Valmistelu yhdessä

Valmisteluun ovat osallistuneet kaupungin henkilöstö, konserniyhtiöt, toimialajohto, luottamushenkilöt, asukkaat ja sidosryhmät kyselyissä, työpajoissa, piloteissa, tapahtumissa ja seminaareissa vuosina 2025–2026.

Keskeisiä tietopohjia

- Rovaniemen aiemmat ilmasto- ja kiertotalousasiakirjat sekä asukaskyselyt
- Hiilineutraali Rovaniemi -hankkeen päästölaskenta ja skenaariotyö
- Ilmastoturvallinen Rovaniemi -hankkeen sopeutumiseen liittyvät selvitykset ja siniviherrakennesuunnitelma.
- Rovaniemen metsäohjelma ja valmius- ja varautumissuunnitelmat
- Dashboard -hanke ja energiajohtamisen toimintamalli (JETS-valmistelu)
- Neven ja Napapiirin Residuumin vastuullisuustiedot sekä Visit Rovaniemen matkailun kehittämistyö.
- Rovaniemen kaupunkistrategia 2040, Rovaniemen kaupungin kasvuohjelma 2026-2030, Rovaniemen kaupungin hyvinvointiohjelma 2026-2029 ja strategisen yleiskaavan 2050 valmistelu.
- Asukkaiden ja sidosryhmien julkinen lausuntokierros ja asukastilaisuuksissa kerätty palaute 1.10.-1.11.2026.

LIITE 1

Hiilineutraali Rovaniemi -hankkeen suosituksia SECAP-toimintasuunnitelmaan käynnistyskaudelle 2030

Liitteet kokoavat valmistelun suosituksia ja esimerkkejä. Ne eivät ole hyväksytty toimenpide- tai investointisuunnitelma. Ehdotukset arvioidaan ja yhtenäistetään keväällä 2027 laadittavassa SECAP-toimintasuunnitelmassa. Siinä jokaiselle toimelle määritetään päävastuu ja yhteistyötahot, aloitus- ja valmistumisajankohta, resurssi- ja investointitarve, tulos- ja vaikutusmittarit, vaikutusarvio sekä riippuvuudet muista ohjelmista ja päätöksistä sekä osallistumisen toteutustapa.

Teema: Hallinto, päätöksenteko ja konserniyhtiöt

Tavoite 2030: Ilmastotyön organisointi ja toteutus osaksi kaupunkikonsernin normaalia toimintaa ja yhteistyötä. Hankintaohjeiden, avustus- ja sopimuskäytäntöjen sekä konserniohjauksen tarkastelu yhteensopivaksi ilmastotavoitteiden kanssa.

- Ilmastotyön organisaatio ja resursointi, henkilöstön osaamistarpeiden kartoitus ja työjärjestelyt.
- Kärkihankkeiden ilmastotavoitteiden määrittely ja kirjaaminen poliittisissa ohjausryhmissä.
- Neven kaukolämmön päästövähennys ja yhteistyö energiaköyhyyden torjunnassa.
- Residuumin logistiikan päästövähennys, kotitalouksien kierrätysasteen nosto ja yhteistyö haitallisten vieraskasvien torjunnassa.
- Visit Rovaniemen STF Destination –sertifikaatti ja yhteistyö ilmasto- ja varautumisviestinnässä matkailijoille ja yrityksille.
- Hankinta-, sopimus- ja avustuskriteerien tarkastelu

Teema: Energia, liikenne ja rakentaminen

Tavoite 2030: Kaukolämmön päästökerroin lähelle nollaa. Kaupungin kiinteistöjen energiansäästö 6 % verrattuna vuoteen 2024. Tieliikenteen päästöjen vähentäminen joukkoliikennettä ja kevyen liikenteen väyliä kehittämällä sekä arkiliikuntaan kannustamalla. Ilmastoriskit huomioidaan katujen, rakennusten, verkostojen ja muun infrastruktuurin suunnittelussa, mitoituksessa, korjaamisessa ja kunnossapidossa. Olemassa olevilla asuinalueilla ehkäistään vahinkoja ennakoivalla ylläpidolla kaupungin vastuualueilla.

- JETSin mukainen energiaohjelma ja katselmukset + investointisuunnitelma.
- Keskeisimpien öljylämmityskohteiden lämmitystaparemontit.
- Omien ajoneuvojen käyttövoimatarkastelu kalustoa uusiessa. Joukkoliikenteen käyttövoimamuutosten valmistelu seuraavalle kilpailutuskaudelle,
- Kaupungin rakennushankkeiden vähähiilisyys ja elinkaari osana suunnittelua uusissa kohteissa. Vaihtoehtojen tarkastelu myös päästöperusteisesti ja luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönoton ja kokeilujen edistämiseksi.
- Tieliikenteen päästöjen vähentäminen joukkoliikennettä ja matkaketjuja kehittämällä: monihyötyiset ratkaisut ja kokeilut mm. matkakeskus, vyöhykeajattelu, saavutettavat matkailualueet ja lähiluonto, kävelykeskusta/kävelykadut, aikataulujen ja reittien kehittäminen, kutsuliikenne ja kuljetusalustapalvelut.
- Energiakasvatuksen ja energianeuvonnan kytkeminen käytäntöön (esim. koulujen pilotoidun 50/50-mallin käyttöönotto) ja liikenteeseen (esim. kotitalouksien neuvonta käyttövoimamuutosten rahoituksessa)
- Liikunnallisen elämäntavan tukeminen eri ikäkausina. Ilmastoteemat myös liikkumisohjelmaan. Eskaripyöräilyn edistäminen pilotoidulla seikkailukarttamallilla,

Teema: Maankäyttö, luonto ja luonnonvarat

Tavoite 2030: Ilmastoriskit on tunnistettu ja niitä hallitaan yhdyskuntasuunnittelussa. Kaupunkivihreän ja monimuotoisuuden lähtötasot ja tavoitetasot vuodelle 2035 määrittely. Siniviherrakenne on huomioitu strategisessa yleiskaavassa ja kaavoituksen muilla tasoilla.

- Ilmastoriskien tunnistaminen ja hallinta maankäytössä, kaavoituksessa ja yhdyskuntasuunnittelussa: ilmastoturvallisuuden työkalupakin käyttöönotto.
- Kaupungin metsäomaisuuden hiilinielun ja monimuotoisuuden inventointi ja tavoitearvojen määrittely. (Lapin lumo-ohjelman yhteys). Kaupunkiluontosuunnitelma.
- Viherkertoimen ja latvuspeittävyyden tavoitearvojen määrittely ja sisällyttäminen rakentamis- ja kaavoitusprosesseihin

- Ympäristökasvatuksen lisääminen valtakunnallisia ohjelmia ja paikallisia järjestöjä hyödyntäen. Mm. Vihreä Lippu/Metsämörri, seikkailukarttamalli (Arktisen tiekartan päivitys)
- Liittyminen Luontoviisaat kunnat -verkostoon.

Teema: Osallisuus, viestintä ja vaikuttaminen

Tavoite 2030: Kylien ja keskustan erilaiset ilmastoturvallisuusriskit ja varautumisvahvuudet on tunnistettu ja sopeutumista kehitetään niiden pohjalta. Ilmastoviestintää tehdään saavutettavasti ja läpinäkyvästi eri ihmisryhmille.

- Kylien ja keskustan ilmastoriskien ja vahvuuksien kartoitus osana ilmastoriskien toimintakorttien laatimista. Sidosryhmäyhteistyö mm. Lapha, kylät, vammais- ja vanhusneuvosto, tulvaryhmä ja elinvoimakeskus
- Ratkaisujen suunnittelu esteettömiksi ja saavutettaviksi, vammaiset ihmiset mukaan kokemusasiantuntijoina jo kartoitettaessa vaihtoehtoja. Esteettömyyskävelyt ja kohdekäynnit osana suunnittelua.
- Ilmastoviestinnän suunnittelu: miten ilmastoasioista ja työn edistymisestä viestitään asukkaille ja miten tiedonkulku toimii sisäisesti? Miten ilmastoriskeistä ja varautumisesta viestitään haavoittuvassa asemassa oleville, esim. vammaisille, suomea puhumattomille, digitaidottomille ja miten häiriötilanteissa toimitaan?
- Elinkeinojen (erit. luonnonvarat ja matkailu) varautumisen tukeminen erityisesti hitaissa muutoksissa
- Energia- ja liikenneneuvonnan järjestäminen esim. Neven tai järjestöjen kanssa yhteistyössä ja kohdentaminen pienituloisille kotitalouksille, taloyhtiöille ja mikroyrityksille.
- Asukasosallisuuden ja vaikuttamisen paikkojen lisääminen käytännön toimilla, esim. osallistuva ilmastobudjetointi tai ohjauskeinojen puolesta esim. kestävyyskriteerien lisäämisellä kulttuurin ja vapaa-ajan avustuksiin tai palvelusopimuksiin.
- Vaikuttaminen kansalliseen ilmastopolitiikkaan. Ajankohtaista ilmasto- ja energialainsäädäntöä kuntien ja Lapin kuntien ilmastoverkostoista + vihreän siirtymän jaostosta, JETS- ja CoM-verkostoista sekä Luontoviisaista kunnista. Oikea-aikainen ja tietopohjainen lausuminen ilmasto-ohjaukseen sopivien kuntakumppanien kanssa.

Teema: Elinvoima, työllisyys, osaaminen ja kasvatus

Tavoite 2030: Vihreän siirtymän ja kiertotalouden yhteistyöalusta yrityksille, oppilaitoksille ja julkis-yhteisöille tuottaa tuloksia. Energia- ja luontokasvatusta on lisätty vähintään varhaiskasvatukseen ja perus-kouluihin yhteistyönä järjestöjen ja konserniyhtiöiden kanssa. Tuloksellinen vihreän siirtymän ja kierto-talouden yhteistyöalusta yrityksille, oppilaitoksille ja julkisyhteisöille. Energia- ja luontokasvatus varhais-kasvatukseen ja peruskouluihin yhteistyönä järjestöjen ja konserniyhtiöiden kanssa.

- Energiasiirtymän/kiertotalouden yritys- ja tutkimusekosysteemin kehittäminen toimijoiden yhteistyöalustaksi Ilmastofoorumin pohjalta.
- Ilmasto- ja luontokasvatus yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja peruskoulujen Arktisen kestävyyden tiekartan päivittäminen, laajentaminen varhaiskasvatukseen (ja toiselle asteelle) sekä jalkauttaminen opetussuunnitelmaan. Kiertotalouden peli NYT-yrityskylään?
- Yhteistyö korkeakoulujen, kuntien ja kv-kumppaneiden kanssa ilmasto- ja luonnonvarateemoissa, mm: mineraaliteollisuuden kestävyysosaamisen kehittäminen osana suunnittelua & luovien alojen osaaminen vauhdittamaan ilmastosiirtymää, mm. muotoilu. Mineraaliteollisuuden ohjelmaan painotettuna ilmasto- ja ympäristöteemat.
- Käytännön yhteistyötä luonnonvarateemoissa kaupungin ja Redun välillä, esim. sopeutumisen ja luonnonhoidon hankkeissa.
- Kaupungin hankintoihin kestävyyskriteerejä, jotka samalla voivat vauhdittaa paikallisen yrittäjien ilmasto-osaamisen hankkimista.